

Szczepański Wojciech, rec. książki: *Wacław Cimochoński, Studia Albanica, red. Leszek Bednarczuk i Irena Sawicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2001, ss. 143, mapa., „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 2007, t. 14, s. 269–270.*

<https://doi.org/10.14746/bp.2007.14.20>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/52845>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

RECENZJE

Wacław Cimochoowski, *Studia Albanica*, red. Leszek Bednarczuk i Irena Sawicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2001, ss. 143, mapa.

Profesor Wacław Cimochoowski (1912-1982) to postać dobrze znana językoznawcom indoeuropeistom, szczególnie środowisku badaczy języka albańskiego. Niewielka liczba publikacji poświęconych W. Cimochoowskiemu, dostępnych szerszym kręgom humanistów¹, upoważnia jednakże do zebrania w tym miejscu podstawowych informacji na temat osiągnięć tego uczonego.

Po studiach pod kierunkiem profesorów J. Otrębskiego w Wilnie oraz P. Kretschmera, M. Trubeckiego i N. Jokla w Wiedniu Wacław Cimochoowski związał się życiem osobistym oraz pracą naukową z Poznaniem, Toruniem i Trójmiastem. W roku 1948 doktoryzował się na Uniwersytecie Poznańskim na podstawie rozprawy dotyczącej północnoalbańskiego dialektu Dushmani. Rozprawa ta powstała w rezultacie badań terenowych, przeprowadzonych jedenaście lat wcześniej. Wydaną po francusku w 1951 r. dysertację² dostrzegli i pozytywnie ocenili najwybitniejsi europejscy znawcy języka albańskiego. Późniejsze prace W. Cimochoowskiego, ogłaszane głównie na łamach periodyku „Lingua Posnaniensis”, spotykały się z rosnącym uznaniem. W. Cimochoowski utrzymywał kontakty z uczonymi z odizolowanej od świata Albanii, często recenzował zagraniczne publikacje fachowe, a także przygotowywał słownikowe hasła, ujmujące kwestie o fundamentalnym znaczeniu dla poznania Albańczyków i ich języka (na użytek *Słownika starożytności słowiańskich*). Szczególnie zasłynął jednak dzięki opracowaniu gramatyki albańskiej, w której zaprezentowane zostały w odkrywczy sposób zagadnienia olbrzymiej wagi: stanowisko albańszczyzny w indoeuropejskiej rodzinie językowej oraz związki języków albańskiego i rumuńskiego. Przez Albańczyków wybitny uczony z Polski zapamiętany został jako obrońca i propagator teorii ilirskich korzeni ludności albańskiej i jej języka. Argumentując (wykorzystując w tym celu wiedzę językoznawczą) za ilirskim rodowodem Albańczyków, W. Cimochoowski lokalizował albańskie terytorium etnohistoryczne na obszarze rozciągającym się między Mati (region we współczesnej środkowej Albanii) a Niszem³. Ustalenia W. Cimochoowskiego do dziś wykorzystywane są przez uczonych, nie tylko Albańczyków.

¹ Poza szkicem L. Bednarczuka, zamieszczonym w recenzowanej książce (s. 9-12 i w języku angielskim s. 13-15), sylwetkę prof. W. Cimochoowskiego zaprezentowano polskiemu odbiorcy w dwóch tekstach: W. Stefański, *Contribution du Professeur Wacław Cimochoowski à la philologie albanaise*, „Balcanica Posnaniensia. Acta et studia” t. IV/1989, s. 401-406; W. Szczepański, *Wybitny polski znawca Albanii: w 90. rocznicę urodzin i 20. rocznicę śmierci prof. Wacława Cimochoowskiego*, „Głos. Tygodnik Katolicko-Narodowy” 51/52 (961/962), 24-26 XII 2002, s. 24. Odbiorcy albańskiemu podstawowych informacji o polskim uczonym dostarczył Xh. G. [Xh. Gjeçovi], *Cimohovski Vaclav (Wacław Cimochoowski, 1912-1982)*, w: *Fjalor Enciklopedik Shqiptar*, red. A. Buda, Tiranë 1985, s. 143.

² W. Cimochoowski, *Le dialecte de Dushmani. Description de l'un des parlers de l'Albanie du nord*, Poznań 1951 (w serii: *Prace Komisji Filologicznej PTPN*, t. XIV, z. 1).

³ W. Cimochoowski, *Prejardhja e gjuhës shqipe (De l'origine de la langue albanaise)*, Buletin i Universitetit Shtetëror të Tiranës. Shkencat shoqërore, II, 1958, s. 37-53.

Część rozproszonych publikacji W. Cimochońskiego, stanowiących chlubę polskiego i europejskiego językoznawstwa, postanowili zebrać w jeden tom Irena Sawicka i Leszek Bednarczuk. W efekcie ich starań zainteresowani tematyką albańską filologowie oraz historycy bałkańscy otrzymali wydany w nakładzie 220 egzemplarzy zbiór dwunastu artykułów, napisanych przez W. Cimochońskiego w językach: polskim, francuskim i niemieckim. Wyróżnić trzeba tu: artykuł poświęcony miejscu języka ilirskiego w kręgu indogermańskim⁴, trzy teksty wyjaśniające istotne dla języka albańskiego kwestie etymologiczne i toponomastyczne⁵, a także artykuł z 1950 r., w całości dotyczący rozwoju niektórych indoeuropejskich spółgłosek, nakładających się na siebie, a następnie wtórnie rozszczepiających się w języku albańskim⁶ (warto nadmienić, że artykułem tym udało się W. Cimochoowskiemu definitywnie rozwiązać problemy badań rozpoczętych pół wieku wcześniej przez duńskiego językoznawcę H. Pedersena).

W recenzowanej publikacji zabrakło niestety miejsca dla rozpraw W. Cimochońskiego, których objętość wykluczyła włączenie ich do tego rodzaju zbioru studiów (praca doktorska o dialekcie Dushmani liczy przeszło 230 ss.) lub uczyniła to nazbyt problematycznym (kilkudziesięciostronicowa rozprawa pt. *Język albański*, która ukazała się w pięć lat po śmierci W. Cimochońskiego⁷, i której w recenzowanej książce wydaje się najbardziej brakować). Korzystnym rozwiązaniem okazało się zaopatrzenie książki w krótki, interesujący wstęp redakcyjny (I. Sawicka) oraz szkic poświęcony W. Cimochoowskiemu (L. Bednarczuk). Docenić należy także przedstawienie w recenzowanej książce bibliografii prac (nie wyjaśniono kto ją zestawiał) W. Cimochońskiego. Szkoda tylko, że informacji „kilkanaście haseł w *Nowej encyklopedii powszechnej PWN*, t. I-VI, 1995-1997” (umieszczoną pod datą 1995)⁸ nie zastąpiono kompletnym wykazem haseł napisanych do *Encyklopedii* przez W. Cimochońskiego. Dzięki temu zabiegowi odbiorcy książki dysponowaliby pełną bibliografią prac uczonego, wcześniejsza bowiem, przygotowana przez W. Stefańskiego, doprowadzona została do 1977 r.⁹

Wojciech Szczepański

Šaćir Filandra, Enes Karić, *Bošnjačka ideja*, Nakladni zavod globus, Zagreb 2002, ss. 395.

Od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych XX w. w bośniackiej historiografii coraz częściej można się spotkać z pracami, które omawiają rolę muzułmańskiej emigracji w życiu politycznym Bośni i Hercegowiny (BiH) po II wojnie światowej. Do takich publikacji należy

⁴ W. Cimochoński, *Die Sprachliche Stellung des Balkanillyrischen im Kreise der indogermanischen Sprachen*, s. 45-62 w recenzowanej publikacji (pierwodruk: „*Studia Albanica*” X, 1973, 1, s. 137-153, przekład albański: *Pozicioni gjuhësor i ilirishtes Ballkanike në rrethin e gjuhëve indoevropiane*, „*Studime Filologjike*” XVII, 1973, 2, s. 29-48).

⁵ W. Cimochoński, *Dwie etymologie albańskie*, s. 111-127 w recenzowanej publikacji (pierwodruk: „*Lingua Posnaniensis*” t. I, 1949, s. 165-188); tenże, *Etymologische Miscellen*, s. 136-141 w recenzowanej publikacji (pierwodruk: „*Acta Baltico-Slavica*” t. III, s. 37-42); tenże, *Des recherches sur la toponomastique de l’Albanie*, s. 86-97 w recenzowanej publikacji (pierwodruk: „*Lingua Posnaniensis*” t. VIII, 1960, s. 133-145).

⁶ W. Cimochoński, *Recherches sur l’histoire du sandhi dans la langue albanaise*, „*Lingua Posnaniensis*” t. II, 1950, s. 220-255.

⁷ W. Cimochoński, *Język albański*, „*Acta Baltico-Slavica*” t. XVII, 1987, s. 17-68.

⁸ Zob. s. 18 w recenzowanej publikacji.

⁹ W. Stefański, *Contribution*, s. 404-406.